

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

26 päivänä marraskuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kulutusta koskeva kansallinen tukijärjestelmä — Sähkön tuottajien ja tuojien velvollisuus syöttää kansalliseen sähköverkkoon tietty määrä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä tai, jos ne eivät toimi näin, ostaa ”vihreitä sertifikaatteja” toimivaltaiselta viranomaiselta — Näyttö tästä syöttämisestä, mikä edellyttää sellaisten sertifikaattien esittämistä, jotka osoittavat tuotetun tai tuodun sähkön vihreän alkuperän — Kolmannessa maassa myönnettyjen sertifikaattien hyväksyminen, jonka edellytyksenä on se, että kyseinen kolmas maa ja kyseinen jäsenvaltio ovat tehneet kahdenvälisen sopimuksen tai tämän jäsenvaltion kansallinen sähköverkonhaltija ja tämän kolmannen maan vastaava viranomainen ovat tehneet sopimuksen — Direktiivi 2001/77/EY — Yhteisön ulkoinen toimivalta — Vilpitön yhteistyö

Asiassa C-66/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Consiglio di Stato (Italia) on esittänyt 16.10.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.2.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Green Network SpA

vastaan

Autorità per l'energia elettrica e il gas,

Gestore dei Servizi Energetici SpA – GSE:n osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.1.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Green Network SpA, edustajanaan avvocato V. Cerulli Irelli,

— Gestore dei Servizi Energetici SpA – GSE, edustajinaan avvocato G. Roberti, avvocato I. Perego ja avvocato M. Serpone,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,
— Euroopan komissio, asiamiehinään K. Herrmann, E. White, L. Pignataro-Nolin ja A. Aresu,
kuultuaan julkisasiamiehen 13.3.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 3 artiklan 2 kohdan ja SEUT 216 artiklan, luettuna yhdessä sähköntuotannon edistämistä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla 27.9.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/77/EY (EYVL L 283, s. 33) 5 artiklan kanssa, ja Euroopan talousyhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen 22.7.1972 tehdyn sopimuksen (EYVL L 300, s. 188), sellaisena kuin se on mukautettuna 25.10.2000 tehdyllä EY–Sveitsi-sekakomitean päätöksellä N:o 1/2000 (EYVL 2001, L 51, s. 1; jäljempänä vapaakauppasopimus), tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Green Network SpA (jäljempänä Green Network) ja Autorità per l'energia elettrica e il gas (jäljempänä AEEG) ja joka koskee hallinnollista seuraamusta, jonka viimeksi mainittu on määrännyt Green Networkille sen takia, että tämä on kieltäytynyt ostamasta vihreitä sertifikaatteja, jotka vastaavat Sveitsistä peräisin olevia sähkömääriä, jotka kyseinen yhtiö on tuonut Italiaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Vapaakauppasopimus

- 3 Euroopan talousyhteisö teki vapaakauppasopimuksen yhteistä kauppapolitiikkaa koskevan ETY:n perustamissopimuksen 113 artiklan, josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 113 artikla, josta on puolestaan muutettuna tullut EY 133 artikla, perusteella. Viimeksi mainitun artiklan määräykset sisältyvät nykyisin SEUT 207 artiklaan. Kyseisen sopimuksen tarkoituksena on sen 1 artiklan mukaan muun muassa edistää keskinäisen kauppavaihdon laajentamisella yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisten taloudellisten suhteiden sopusointuista kehitystä, varmistaa sopimuspuolten välisessä kaupankäynnissä kohtuulliset kilpailun edellytykset ja siten osaltaan edistää, kaupan esteitä poistamalla, maailmankaupan sopusointuista kehitystä ja kasvua.

Direktiivi 2001/77

- 4 Direktiivi 2001/77 kumottiin 1.1.2012 alkaen uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta 23.4.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/28/EY (EUVL L 140, s. 16). Kun otetaan huomioon pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aika, direktiivi 2001/77 on kuitenkin ajallisesti sovellettava direktiivi.
- 5 Direktiivin 2001/77 johdanto-osan 1–3, 10, 11 ja 14–16 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

”(1) Uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia ei tällä hetkellä käytetä täysimääräisesti yhteisössä. Euroopan yhteisö tunnustaa, että uusiutuvia energialähteitä on tuettava ensisijaisena toimenpiteenä, koska niiden käytöllä osaltaan edistetään ympäristönsuojelua

ja kestävä kehitys. Lisäksi tällä voidaan luoda paikkakunnalle työpaikkoja, tällä on myönteinen vaikutus sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, tämä osaltaan edistää toimitusvarmuutta ja mahdollistaa Kioton tavoitteiden nopeamman saavuttamisen. Sen vuoksi on varmistettava, että näitä mahdollisuuksia hyödynnetään paremmin sähkön sisämarkkinoiden puitteissa.

- (2) Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön käytön edistäminen kuuluu keskeisiin painotuksiin yhteisön toiminnassa – – energiahuollon varmuuteen ja monipuolistamiseen samoin kuin ympäristönsuojeluun sekä yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen yhtenäisyyteen liittyvistä syistä. – –
- (3) Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön käytön lisääminen on tärkeä osa sekä sitä toimenpidekokonaisuutta, joka on tarpeen ilmastomuutosta koskevaan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimukseen liitetyn Kioton pöytäkirjan sitoumusten noudattamiseksi, että myöhempien sitoumusten täyttämiseksi tarvittavia toimintakokonaisuuksia.

--

- (10) Tällä direktiivillä jäsenvaltioita ei veloiteta tunnustamaan alkuperätakuun hankintaa muista jäsenvaltioista tai vastaavaa sähkön ostamista osaksi niiden kiintiövelvoitteiden täyttämistä. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kaupan helpottamiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi kuluttajia kohtaan kun nämä valitsevat uusiutumattomista energialähteistä tuotetun sähkön ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön välillä, sähkön alkuperätakuu on kuitenkin tarpeen. Alkuperätakuuta koskevat järjestelmät eivät sinänsä merkitse oikeutta päästä osalliseksi eri jäsenvaltioissa perustetuista kansallisista tukijärjestelmistä. On tärkeää, että alkuperätakuut kattavat kaikki uusiutuvista energialähteistä tuotetut sähköenergian muodot.

- (11) On tärkeää erottaa selvästi toisistaan alkuperätakuut ja vaihdettavat vihreät todistukset.

--

- (14) Jäsenvaltiot tukevat uusiutuvien energialähteiden käyttöä erilaisin tukijärjestelmin, kuten vihreillä todistuksilla, investointituilla, verohelpotuksilla tai veronalennuksilla ja -palautuksilla sekä suoran hintatuen järjestelmillä. Yksi tärkeä keino tämän direktiivin tavoitteen saavuttamiseksi on taata kyseisten järjestelmien moitteeton toiminta siihen asti, kunnes yhteisön puitteet on otettu käyttöön, jotta investoijien luottamus säilyisi.
- (15) On liian aikaista tehdä päätös tukijärjestelmiä koskevista yhteisön laajuisista puitteista, koska jäsenvaltioiden järjestelmistä on vasta vähän kokemusta ja koska uusiutuvista energialähteistä tuotetun hintatuetun sähkön osuus yhteisössä on suhteellisen pieni.
- (16) Riittävän siirtymäkauden jälkeen tukijärjestelmiä on kuitenkin tarpeen mukauttaa kehittyviin sähkön sisämarkkinoihin. Sen vuoksi on aiheellista, että [Euroopan] komissio seuraa tilannetta ja antaa kertomuksen kansallisten järjestelmien soveltamisesta saaduista kokemuksista. Komission olisi tehtävä tarvittaessa tämän kertomuksen päätelmien perusteella ehdotus yhteisön puitteiksi uusiutuvista energialähteistä tuotettavan sähkön tukijärjestelmistä. – –”

6 Direktiivin 2001/77 1 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on edistää uusiutuvien energialähteiden osuuden lisäämistä sähköntuotannossa sähkön sisämarkkinoilla ja luoda perusta tuleville tätä koskeville yhteisön puitteille.”

7 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko oli ”Määritelmät”, säädettiin seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) ’uusiutuvilla energialähteillä’ uusiutuvia, muita kuin fossiilisia energialähteitä (tuuli-, aurinko-, maalämpö-, aalto- ja vuorovesienergiaa, vesivoimaa, biomassaa, kaatopaikkakaasuja, jäteveden käsittelylaitosten kaasuja ja biokaasuja);

--

c) ’uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä’ sähköä, jota tuotetaan yksinomaan uusiutuvia energialähteitä käyttävissä voimaloissa, ja s[itä] osuu[tta] myös perinteisiä energialähteitä käyttävissä hybridivoimaloissa tuotetusta sähköstä, joka tuotetaan uusiutuvista energialähteistä, mukaan lukien uusiutuva sähkö, jota käytetään varastointijärjestelmien täyttämiseen, ja lukuun ottamatta varastointijärjestelmien tuloksena tuotettua sähköä;

d) ’sähkönkulutuksella’ kotimaista sähköntuotantoa, mukaan lukien teollisuuden oma tuotanto, ja tuontia, josta on vähennetty viennin osuus (kotimainen sähkön bruttokulutus).

--”

8 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet edistääkseen uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kulutuksen lisäämistä 2 kohdassa tarkoitettujen ohjeellisten kansallisten tavoitteiden mukaisesti. --

2. Jäsenvaltioiden on laadittava ja julkaistava viimeistään 27 päivänä lokakuuta 2002 ja sen jälkeen joka viides vuosi kertomus, jossa vahvistetaan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ohjeelliset kansalliset tulevaa kulutusta koskevat tavoitteet prosenttiosuutena sähkönkulutuksesta seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. -- Vahvistaessaan nämä vuoteen 2010 ulottuvat tavoitteet jäsenvaltioiden on:

— otettava huomioon liitteessä esitetyt viitearvot,

--

4. Komissio arvioi 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden kertomusten perusteella, missä määrin

— jäsenvaltiot ovat edistyneet ohjeellisten kansallisten tavoitteidensa saavuttamisessa;

— ohjeelliset kansalliset tavoitteet ovat johdonmukaisia ohjeellisen kokonaistavoitteen kanssa, joka on 12 prosenttia kotimaisesta energian bruttokulutuksesta vuoteen 2010 mennessä, sekä erityisesti ohjeellisen osuuden kanssa, jonka mukaan 22,1 prosenttia yhteisön kokonaissähkönkulutuksesta on vuoteen 2010 mennessä oltava uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä.

--”

9 Saman direktiivin 4 artiklan, jonka otsikko oli ”Tukijärjestelmät”, sanamuoto oli seuraava:

”1. Komissio arvioi jäsenvaltioissa käytettyjen sellaisten menettelyjen soveltamista, joiden mukaan sähkön tuottaja saa julkisten viranomaisten sääntelemän järjestelmän perusteella joko suoraa tai välillistä tukea ja joilla voisi olla kauppaa rajoittava vaikutus, pitäen lähtökohtana, että nämä järjestelmät edistävät [EY:n] perustamissopimuksen 6 ja 174 artiklan tavoitteiden saavuttamista, sanotun kuitenkin rajoittamatta perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamista.

2. Komissio antaa viimeistään 27 päivänä lokakuuta 2005 tämän direktiivin voimaantulosta hyvin dokumentoidun kertomuksen, joka perustuu 1 kohdassa tarkoitetuista erilaisista menettelyistä ja niiden soveltamisesta saatuun kokemukseen. Kertomuksessa arvioidaan 1 kohdassa tarkoitettujen tukijärjestelmien tuloksia, mukaan lukien niiden kustannustehokkuus uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön käytön edistämiseksi 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ohjeellisten kansallisten tavoitteiden mukaisesti. Tähän kertomukseen liitetään tarvittaessa ehdotus yhteisön kehykseksi uusiutuvista energialähteistä tuotettavan sähkön tukijärjestelmistä.

Puite-ehdotuksella pyritään seuraavaan:

- a) sillä olisi osaltaan edistettävä ohjeellisten kansallisten tavoitteiden toteutumista;
- b) sen olisi oltava sähkön sisämarkkinoiden periaatteiden mukainen;
- c) siinä olisi otettava huomioon erilaisten uusiutuvien energialähteiden ominaispiirteet, erilaiset tekniikat sekä maantieteelliset erot;
- d) sillä olisi edistettävä uusiutuvien energialähteiden käyttöä tehokkaalla tavalla, ja sen on oltava yksinkertainen ja samalla mahdollisimman tehokas erityisesti kustannuksiltaan;
- e) siihen olisi sisällyttävä riittävät vähintään seitsemän vuoden siirtymäkaudet kansallisille tukijärjestelmille ja sillä olisi säilytettävä sijoittajien luottamus.”

¹⁰ Direktiivin 2001/77 5 artiklassa, jonka otsikko oli ”Uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperätakuu”, säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on viimeistään 27 päivänä lokakuuta 2003 varmistettava, että uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön alkuperä voidaan taata tämän direktiivin ja kunkin jäsenvaltion vahvistamien objektiivisten, avoimien ja ketään syrjimättömien perusteiden mukaisesti. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että alkuperästä annetaan tätä varten ja vastauksena pyyntöön takuu.

2. Jäsenvaltiot voivat nimetä yhden tai useamman toimivaltaisen, tuotannosta ja jakelusta riippumattoman elimen, jonka tehtävänä on valvoa alkuperätakuiden myöntämistä kyseisen pyynnön täyttämiseksi.

3. Alkuperätakuun on:

- sisällettävä ilmoitus energialähteestä, josta sähkö on tuotettu, maininta tuotantoajankohdasta ja -paikasta sekä vesivoimaloiden osalta voimalan kapasiteetista,
- tehtävä mahdolliseksi uusiutuvia energialähteitä käyttäville sähköntuottajille osoittaa, että heidän myymänsä sähkö on tuotettu uusiutuvista energialähteistä.

4. Jäsenvaltioiden olisi vastavuoroisesti tunnustettava 2 kohdan mukaisesti myönnettyt alkuperätakuut yksinomaisten osoituksena 3 kohdassa tarkoitetuista seikoista. Kieltäytymiselle tunnustaa alkuperätakuut tällaiseksi osoitukseksi, erityisesti petosten estämiseen liittyvistä syistä, on oltava objektiiviset, avoimet ja ketään syrjimättömät perusteet. Jos alkuperätakuun tunnustamisesta kieltäydytään, komissio voi velvoittaa kieltäytyvän osapuolen tunnustamaan alkuperätakuun ottaen huomioon erityisesti objektiiviset, avoimet ja ketään syrjimättömät perusteet, joihin tunnustaminen perustuu.

5. Jäsenvaltioiden tai toimivaltaisten elinten on vahvistettava asianmukaiset menettelyt, joilla varmistetaan alkuperätakuiden tarkkuus ja luotettavuus, sekä esitettävä 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa kertomuksessa takuujärjestelmän luotettavuuden varmistamiseksi toteutetut toimenpiteet.

6. Jäsenvaltioita kuultuaan komissio tarkastelee 8 artiklassa tarkoitettussa kertomuksessa niitä menettelyjä, joita jäsenvaltiot voisivat noudattaa sen takaamiseksi, että sähkö on tuotettu uusiutuvista energialähteistä. Komissio ehdottaa tarvittaessa Euroopan parlamentille ja neuvostolle asiaa koskevien yhteisten sääntöjen hyväksymistä.”

- 11 Kuten direktiivin 2001/77 liitteen ensimmäisestä kohdasta ilmenee, kyseisessä liitteessä annetaan viitearvot kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen, uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ohjeellisten kansallisten tavoitteiden asettamista varten. Tässä liitteessä olevasta taulukosta ja tähän taulukkoon liittyvistä selityksistä ilmenee, että kyseiset viitearvot perustuvat kunkin jäsenvaltion osalta yhtäältä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kotimaiseen tuotantoon vuonna 1997 ja toisaalta uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön prosenttiosuuteen sähkönkulutuksesta vuosina 1997 ja 2010 ja että kyseinen osuus lasketaan ”jakamalla [uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kotimainen tuotanto] sähkön kotimaisella kokonaiskulutuksella”.

Italian oikeus

- 12 Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 96/92/EY täytäntöönpanosta 16.3.1999 annetun asetuksen nro 79 (decreto legislativo n. 79 – Attuazione della direttiva 96/92/CE recante norme comuni per il mercato interno dell’energia elettrica; GURI nro 75, 31.3.1999, s. 8; jäljempänä asetus nro 79/1999) 11 §:n 1 momentissa asetetaan sähkön tuottajille tai tuojille velvollisuus syöttää seuraavana vuonna kansalliseen sähköverkkoonsa sellaisista laitoksista, jotka ovat aloittaneet toimintansa tai lisänneet tuotantoaan kyseisen asetuksen voimaantulon jälkeen, peräisin olevan, uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön (jäljempänä vihreä sähkö) kiintiö. Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan tämä velvollisuus voidaan täyttää muun muassa hankkimalla koko tämä kiintiö tai osa siitä muilta tuottajilta, kunhan kansalliseen sähköverkkoon syötetty sähkö on vihreää, tai ostamalla vihreitä sertifikaatteja kansalliselta sähköverkonhaltijalta, joka on 1.11.2005 alkaen ollut Gestore dei Servizi Energetici GSE SpA (jäljempänä GSE). Kyseisten tuottajien ja tuojien on näin ollen joko esitettävä todistuksia, jotka osoittavat, että tuotetun tai tuodun sähkön kiintiö on tuotettu uusiutuvista energialähteistä, tai ostettava vihreitä sertifikaatteja.
- 13 Uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskevien, 16.3.1999 annetun asetuksen nro 79 11 §:n 1, 2 ja 3 momentissa säädettyjen sääntöjen täytäntöönpanosäännöistä 11.11.1999 annetun ministeriön asetuksen (decreto ministeriale – Direttive per l’attuazione delle norme in materia di energia elettrica da fonti rinnovabili di cui ai commi 1, 2 e 3 dell’articolo 11 del decreto legislativo 16 marzo 1999, n. 79; GURI nro 292, 14.12.1999, s. 26; jäljempänä 11.11.1999 annettu ministeriön asetus) 4 §:n 6 momentissa säädetään seuraavaa:

” – asetuksen [nro 79/1999] 11 §:n 1 ja 2 momentissa säädetty velvoite voidaan täyttää siten, että maahan tuodaan yksinomaan tai osittain 1.4.1999 jälkeen toimintansa aloittaneissa laitoksissa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, sillä edellytyksellä, että tällaiset laitokset sijaitsevat kolmansissa maissa, joissa käytetään samanlaisia uusiutuvien energialähteiden edistämisen ja kannustamisen välineitä, jotka perustuvat markkinamekanismeihin, joissa tunnustetaan vastaava sähköntuontimahdollisuus Italiassa sijaitseville laitoksille. Tällaisessa tapauksessa 3 momentissa tarkoitettun hakemuksen esittää siihen velvollinen taho, joka liittyy hakemukseen laitoksen tuottaman energian hankintasopimuksen ja kyseisen energian syöttämistä kansalliseen sähköverkkoon koskevan voimassa olevan lupa-asiakirjan. [Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19.12.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 96/92/EY [EYVL 1997, L 27, s. 20] 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettun nimetyn viranomaisen on todistettava oikeiksi kaikki tiedot siinä maassa, jossa laitos sijaitsee. Jos kyseessä ovat Euroopan unioniin kuulumattomat maat, hakemuksen hyväksyminen edellyttää, että kansallisen verkonhaltijan ja vastaavan paikallisviranomaisen välillä on tehty sopimus, jossa määritellään tarvittavia selvityksiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.”

- 14 Sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2001/77/EY täytäntöönpanosta 29.12.2003 annetun asetuksen nro 387 (decreto legislativo n. 387 – Attuazione della direttiva 2001/77/CE relativa alla promozione dell'energia elettrica prodotta da fonti energetiche rinnovabili nel mercato interno dell'elettricità; GURI nro 25, Supplemento ordinario, 31.1.2004; jäljempänä asetus nro 387/2003) 20 §:n 3 momentin mukaan muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tuotetun sähköenergian tuojat voivat hakea GSE:ltä vapautusta asetuksen nro 79/1999 11 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ostaa vihreitä sertifikaatteja tuodun vihreän sähkön kiintiön osalta sillä edellytyksellä, että ne esittävät GSE:lle oikeaksi todistetun jäljennöksen direktiivin 2001/77 5 artiklan mukaisesti annetusta alkuperätakuusta. Siinä tapauksessa, että kyse on kolmannessa maassa tuotetun sähkön tuonnista, 20 §:n 3 momentissa asetetaan tämän vapautuksen edellytykseksi se, että Italian tasavalta ja kyseinen kolmas maa ovat tehneet sopimuksen, jossa määrätään, että kyseinen sähkö tuotetaan uusiutuvista energialähteistä ja että se taataan uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi sähköksi sellaisten yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka ovat samanlaisia kuin direktiivin 2001/77 5 artiklassa säädettyt yksityiskohtaiset säännöt.
- 15 Italian toimivaltaiset ministeriöt sekä Sveitsin ympäristö-, liikenne-, energia- ja viestintäministeriö tekivät tällaisen sopimuksen 6.3.2007. Kyseisessä sopimuksessa määrätään sellaista sähköä koskevien alkuperätakuiden vastavuoroisesta tunnustamisesta, jota on tuotu vuodesta 2006, jonka aikana Sveitsin valaliitto antoi direktiivin 2001/77 säännöksiä vastaavaa lainsäädäntöä, alkaen.
- 16 Asetuksen nro 387/2003 4 §:n mukaan GSE:n tehtävänä on selvittää, onko asetuksen nro 79/1999 11 §:ssä säädettyä velvoitetta noudatettu, ja ilmoittaa ne tapaukset, joissa velvoitetta ei ole täytetty, AEEG:lle, joka on tällaisessa tapauksessa toimivaltainen määräämään kilpailusäännöistä, yleishyödyllisten palvelujen sääntelystä ja yleishyödyllisten palvelujen sääntelystä vastaavien viranomaisten perustamisesta 14.11.1995 annetussa laissa nro 481 (legge n. 481 – Norme per la concorrenza e la regolazione dei servizi di pubblica utilità. Istituzione delle Autorità di regolazione dei servizi di pubblica utilità; GURI nro 270, Supplemento ordinario, 18.11.1995) säädettyjä seuraamuksia.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 17 Vuonna 2005 Green Network toi Italiaan 873 855 MWh:a Sveitsistä peräisin olevaa sähköä sveitsiläisen yhtiön Aar e Ticino SA di Elettricitàn kanssa tehdyn toimitussopimuksen nojalla. Viimeksi mainitun kirjallisten ilmoitusten mukaan tämä sähkö oli tuotettu Sveitsissä uusiutuvista energialähteistä.
- 18 Green Network haki asetuksen nro 387/2003 20 §:n 3 momentin nojalla GSE:ltä vapautusta vuodelle 2006 asetuksen nro 79/1999 11 §:ssä säädetystä velvollisuudesta ostaa vihreitä sertifikaatteja Sveitsistä tällä tavalla tuoduille sähkömäärille.
- 19 GSE hylkäsi hakemuksen 7.7.2006 tekemällään päätöksellä siksi, että Italian tasavalta ja Sveitsin valaliitto eivät olleet tehneet mainitussa 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua sopimusta vielä vuonna 2005. Näin ollen GSE velvoitti Green Networkin ostamaan yhteensä 2 367 792 euron arvoiset 378 vihreää sertifikaattia. Green Network ei noudattanut velvollisuuttaan, joten AEEG määräsi sille 21.1.2011 tekemällään päätöksellä 2 466 450 euron hallinnollisen seuraamuksen.
- 20 Koska Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Lombardian alueellinen hallintotuomioistuin) hylkäsi Green Networkin tästä päätöksestä nostaman kanteen, kyseinen yhtiö valitti kyseisen tuomioistuimen antamasta tuomiosta Consiglio di Statoon (toisen asteen hallintotuomioistuin). Valituksensa tueksi Green Network toistaa muun muassa ensimmäisessä oikeusasteessa esittämänsä väitteen, jonka mukaan asetuksen nro 387/2003 20 §:n 3 momentti ei sovi yhteen SEUT 3 artiklan 2 kohdan ja SEUT 216 artiklan kanssa, koska unionilla on yksinomainen ulkoinen toimivalta tehdä kyseisessä kansallisen oikeuden säännöksessä suunnitellun kaltainen sopimus.

- 21 Green Network väittää myös, että kun tämä yhteensopimattomuus otetaan huomioon, 11.11.1999 annetun ministeriön asetuksen 4 §:n 6 momentin on tultava uudelleen sovellettavaksi. Tässä asiayhteydessä Green Network väittää, että verkossa toimivien tahojen välinen sopimus, joka koskee sertifiointien vastavuoroista tunnustamista ja jota viimeksi mainitussa säännöksessä edellytetään, on todella tehty hiljaisesti Gestore della Rete di Trasmissione Nazionale (GRTN), joka on kansallisesta sähköverkosta vastaava toimija, jonka seuraaja GSE on, ja vastaavan sveitsiläisen toimijan välillä.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tässä yhteydessä, että siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoo ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen sille esittämiin ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastatessaan, että asetuksen nro 387/2003 20 §:n 3 momentin kaltaisella säännöksellä loukataan unionin yksinomaista ulkoista toimivaltaa, käsiteltävään asiaan sovelletaan tosiasiallisesti 11.11.1999 annetun ministeriön asetuksen 4 §:n 6 momenttia. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo myös, että on tarpeen esittää unionin tuomioistuimelle kolmas ja neljäs ennakkoratkaisukysymys, jotka koskevat viimeksi mainittua kansallista säännöstä.
- 23 Tässä asiayhteydessä Consiglio di Stato on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Ovatko [SEUT] 3 artiklan 2 kohta ja SEUT 216 artikla, joiden nojalla unionilla on yksinomainen toimivalta tehdä kansainvälinen sopimus, kun sopimuksen tekemisestä on säädetty unionin säädöksessä tai kun tämä on välttämätöntä, jotta unioni voi käyttää sisäistä toimivaltaansa, tai kun se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta, mistä seuraa, että toimivalta tehdä kolmansien maiden kanssa sopimuksia, jotka vaikuttavat yhteisiin sääntöihin tai muuttavat niiden ulottuvuutta tai jotka vaikuttavat alaan, jota säännellään tyhjentävästi yhteisön lainsäädännöllä ja joka kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan, kuuluu unionille eikä se enää kuulu erikseen eikä yhdessä jäsenvaltioille, sekä direktiivin 2001/77 – – 5 artikla esteenä kansalliselle säännökselle (asetuksen nro 387/2003 20 §:n 3 momentti), jossa kolmansien maiden antamien alkuperätakuiden tunnustamisen edellytykseksi asetetaan se, että Italian valtion ja kolmannen maan välillä on tehty sitä koskeva kansainvälinen sopimus?
- 2) Ovatko nämä unionin oikeuden säännöt esteenä edellä mainitulle kansalliselle lainsäädännölle siinä tapauksessa, että kolmas maa on Sveitsin valaliitto, joka on sidoksissa Euroopan unioniin 22.7.1972 tehdyllä ja 1.1.1973 voimaan tulleella vapaakauppasopimuksella?
- 3) Ovatko ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetut unionin oikeuden säännöt esteenä 11.11.1999 annetun ministeriön asetuksen 4 §:n 6 momenttiin sisältyvälle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan tuotaessa sähköenergiaa Euroopan unioniin kuulumattomista maista hakemuksen hyväksyminen edellyttää, että kansallisen verkonhaltijan ja kolmannen maan vastaavan paikallisviranomaisen välillä on tehty sopimus, jossa määritellään tarvittavia selvityksiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt?
- 4) Ovatko unionin oikeuden samat säännöt esteenä edellä mainitulle kansalliselle lainsäädännölle erityisesti silloin, kun 11.11.1999 annetun ministeriön asetuksen 4 §:n 6 momentissa tarkoitettu sopimus on hiljaisesti tehty sopimus, jota ei ole koskaan laadittu virallisen asiakirjan muodossa ja josta on osoituksena pelkästään valittajan lausuma, jota tämä ei ole kyennyt täsmentämään?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 24 Kuten ennakkoratkaisukysymysten sanamuodosta ilmenee, ne koskevat SEUT 3 artiklan 2 kohdan ja SEUT 216 artiklan tulkintaa.
- 25 On kuitenkin todettava, että pääasiassa on kyse AEEG:n sellaisen päätöksen riitauttamisesta, jolla Green Networkille määrättiin hallinnollinen seuraamus sillä perusteella, että viimeksi mainittu ei ollut noudattanut velvollisuuttaan ostaa vihreitä sertifikaatteja vuoden 2006 osalta. Kun otetaan huomioon se, että Lissabonin sopimus on tullut voimaan vasta 1.12.2009, tässä tilanteessa esitettyihin kysymyksiin vastattaessa ei ole otettava huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemia EUT-sopimuksen määräyksiä vaan – kuten erityisesti GSE, Italian hallitus ja komissio ovat väittäneet – on otettava huomioon yhteisön yksinomaista ulkoista toimivaltaa koskevat säännöt, sellaisina kuin ne ilmenivät EY:n perustamissopimuksesta.
- 26 Tässä yhteydessä on todettava, että SEUT 3 artiklan 2 kohdassa nykyisin vahvistetuista unionin yksinomaista ulkoista toimivaltaa koskevista erilaisista tapauksista ainoastaan se, jota kyseisen määräyksen viimeinen osa koskee ja jossa on kyse tilanteesta, jossa kansainvälisen sopimuksen tekeminen ”voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta”, on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymysten perustana ja on käsiteltävässä asiassa merkityksellinen.
- 27 Kyseisessä viimeisessä osassa käytetty ilmaisu vastaa ilmaisua, jolla yhteisöjen tuomioistuin on tuomion komissio v. neuvosto, ns. tuomio AETR (22/70, EU:C:1971:32), 22 kohdassa määritellyt sellaisten kansainvälisten sitoumusten luonteen, joita jäsenvaltiot eivät saa tehdä yhteisön toimielinjärjestelmän ulkopuolella silloin, kun yhteisö on antanut yhteisiä sääntöjä perussopimuksen tavoitteiden toteuttamista varten (ks. tuomio komissio v. neuvosto, C-114/12, EU:C:2014:2151, 66 kohta).
- 28 Näin ollen ennakkoratkaisukysymykset on käsiteltävässä asiassa ymmärrettävä siten, että niissä viitataan kyseiseen tuomioon AETR (EU:C:1971:32) perustuvassa oikeuskäytännössä, joka on kehittynyt kyseisestä tuomiosta alkaen, tarkoitettuun yhteisön yksinomaiseen ulkoiseen toimivaltaan (jäljempänä AETR-oikeuskäytännössä tarkoitettu yksinomainen ulkoinen toimivalta).
- 29 Kyseisen oikeuskäytännön mukaan riski siitä, että jäsenvaltioiden tekemillä kansainvälisillä sitoumuksilla vaikutetaan haitallisesti yhteisön yhteisiin sääntöihin tai muutetaan kyseisten sääntöjen ulottuvuutta, millä voidaan perustella yhteisön yksinomainen ulkoinen toimivalta, on olemassa silloin, kun kyseiset sitoumukset kuuluvat näiden sääntöjen soveltamisalaan (ks. mm. tuomio komissio v. neuvosto, EU:C:2014:2151, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja lausunto 1/13, EU:C:2014:2303, 71 kohta).
- 30 Tällaista riskiä koskevan toteamuksen edellytyksenä ei ole se, että kansainvälisten sitoumusten kattama ala ja yhteisön säännöstön kattama ala ovat täysin yhdenmukaiset (tuomio komissio v. neuvosto, EU:C:2014:2151, 69 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja lausunto 1/13, EU:C:2014:2303, 72 kohta).
- 31 Erityisesti tällaiset kansainväliset sitoumukset voivat vaikuttaa yhteisön sääntöjen ulottuvuuteen tai muuttaa sitä silloin, kun kyseiset sitoumukset kuuluvat alaan, jonka tällaiset säännöt jo suurelta osin kattavat (tuomio komissio v. neuvosto, EU:C:2014:2151, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja lausunto 1/13, EU:C:2014:2303, 73 kohta).
- 32 Lisäksi jäsenvaltiot eivät voi tehdä tällaisia sitoumuksia yhteisön toimielinjärjestelmän ulkopuolella, ja näin on, vaikka ei olisi olemassa mahdollista ristiriitaa näiden sitoumusten ja yhteisön yhteisten sääntöjen välillä (tuomio komissio v. neuvosto, EU:C:2014:2151, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Koska yhteisöllä on vain toimivalta, joka sille on annettu, toimivallan, joka on kaiken lisäksi yksinomainen, olemassaolon on perustuttava suunnitellun kansainvälisen sopimuksen ja voimassa olevan yhteisön oikeuden välisen suhteen kokonaisvaltaisesta ja konkreettisesta tarkastelusta tehtyihin päätelmiin. Tässä tarkastelussa on otettava huomioon sekä yhteisön sääntöjen että suunnitellun sopimuksen määräysten kattama ala, niiden ennustettavissa olevat kehitysnäkymät sekä näiden sääntöjen ja määräysten luonne ja sisältö sen varmistamiseksi, onko kyseessä oleva sopimus omiaan haittaamaan yhteisön sääntöjen yhtenäistä ja johdonmukaista soveltamista ja niillä perustetun järjestelmän moitteetonta toimintaa (ks. lausunto 1/13, EU:C:2014:2303, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Ensimmäinen kysymys

34 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko – kun direktiivin 2001/77 ja etenkin sen 5 artiklan säännösten olemassaolo otetaan huomioon – EY:n perustamissopimusta tulkittava siten, että yhteisöllä on AETR-oikeuskäytännössä tarkoitettu yksinomainen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jossa säädetään sellaisen vapautuksen myöntämisestä, joka koskee velvollisuutta hankkia vihreitä sertifikaatteja sen vuoksi, että kansallisille kuluttajamarkkinoille tuodaan kolmannesta maasta sähköä, sillä perusteella, että kyseinen jäsenvaltio ja kyseinen kolmas maa ovat tehneet etukäteen sopimuksen, jonka nojalla tällä tavalla tuotu sähkö taataan vihreäksi kyseisessä 5 artiklassa säädettyjä yksityiskohtaisia sääntöjä vastaavien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti (jäljempänä ensimmäinen riidanalainen kansallinen säännös).

35 Aluksi on todettava, että direktiivi 2001/77 annettiin yhteisön ympäristöpolitiikkaa koskevan EY 175 artiklan nojalla, jonka määräykset otettiin SEUT 192 artiklaan ja jossa määrättiin yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välillä jaetusta toimivallasta (ks. mm. tuomio komissio v. neuvosto, C-370/07, EU:C:2009:590, 49 kohta).

36 Kuten erityisesti tämän tuomion 29–33 kohdassa mieleen palautetusta oikeuskäytännöstä ilmenee, tässä asiayhteydessä yhteisön yksinomaisen ulkoisen toimivallan mahdollinen olemassaolo, joka on esteenä ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaiselle säännölle, riippuu käsiteltävässä asiassa siitä, onko sentyyppinen sopimus, jonka tekemistä kyseisessä säännöksessä suunnitellaan, omiaan vaikuttamaan haitallisesti direktiivin 2001/77 sisältämiin yhteisiin sääntöihin tai muuttamaan kyseisten sääntöjen ulottuvuutta.

37 Tässä yhteydessä on todettava, että pelkästään se, että pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana Italian tasavallan ja Sveitsin valaliiton välillä ei ollut vielä tosiasiallisesti tehty yhtään tämän tyyppistä sopimusta, ei ole omiaan sulkemaan pois sitä, että yhteisön yksinomaista ulkoista toimivaltaa on mahdollisesti loukattu.

38 Kun ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaisessa säännöksessä asetetaan siinä sähkön tuojille annetun edun saamisen edellytykseksi se, että tällainen kansainvälinen sopimus on tehty etukäteen, siinä nimittäin pannaan alulle prosessi, joka on omiaan johtamaan konkreettiseen sopimuksentekoon, mikä – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 83–85 kohdassa – riittää yhteisön yksinomaisen ulkoisen toimivallan loukkaamiseen, jos tällaisen toimivallan olemassaolo on näytetty toteen (ks. vastaavasti tuomio komissio v. Kreikka, C-45/07, EU:C:2009:81, 21–23 kohta).

39 Niiden sopimusten kattamasta alasta, joiden tekemistä suunnitellaan tällä tavalla ensimmäisessä riidanalaisessa kansallisessa säännöksessä, ja näiden sopimusten sisällöstä on muistutettava, että kyseisten sopimusten tavoitteena on lähinnä määrittää, millä edellytyksillä ja millä tavoin kolmannen maan viranomaisten on sertifioitava kyseisessä kolmannessa maassa tuotettu ja jäsenvaltioon tuotu

sähköenergia vihreäksi sähköksi, jotta se voitaisiin tunnustaa tällaiseksi kyseisen jäsenvaltion sisäisillä sähkönkulutusmarkkinoilla etenkin kyseisen jäsenvaltion perustaman vihreän energian kulutusta koskevan kansallisen tukijärjestelmän täytäntöönpanon yhteydessä.

- 40 Direktiivin 2001/77 tältä osin sisältyvien merkityksellisten säännösten kattaman alan ja kyseisen direktiivin sisällön osalta on otettava huomioon etenkin kyseisen direktiivin 3–5 artiklan säännökset.
- 41 Kyseisen direktiivin 5 artiklasta, johon ennakkoratkaisukysymyksissä nimenomaisesti viitataan, on tosin yhtäältä todettava, että – kuten sekä kyseisen artiklan sanamuodosta että sen rakenteesta ilmenee – alkuperätakuut, joiden tarkoituksena on osoittaa, että sähkö on tuotettu uusiutuvista energialähteistä, ja joista kyseisessä artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset myöntävät ne, koskevat ainoastaan jäsenvaltioiden lainkäyttövaltaan kuuluvissa paikoissa tuotettua sähköä eivätkä kolmansissa maissa tuotettua sähköä.
- 42 Tämä seikka ei kuitenkaan vaikuta siihen, että kyseisen artiklan tavoitteena on niiden edellytysten ja menettelyjen yhdenmukaistaminen, joiden mukaan sähkö voidaan todentaa ja on todennettava jäsenvaltioissa ja yhteisössä vihreäksi sähköksi ja voidaan tunnustaa ja on tunnustettava tällaiseksi sisäisillä sähkönkulutusmarkkinoilla.
- 43 Näin ollen direktiivin 2001/77 5 artiklan 1 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus varmistaa, että vihreän sähkön, sellaisena kuin se on määritelty kyseisen direktiivin 2 artiklassa, alkuperä voidaan taata kunkin jäsenvaltion vahvistamien objektiivisten, avoimien ja ketään syrjimättömien perusteiden mukaisesti, ja varmistaa, että alkuperästä annetaan tätä varten ja vastauksena pyyntöön takuu.
- 44 Kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään muun muassa, että alkuperätakuiden on sisällettävä ilmoitus energialähteestä, josta sähkö on tuotettu, ja maininta tuotantoajankohdasta ja -paikasta. Kyseisen direktiivin 5 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden tai jäsenvaltioiden nimeämien toimivaltaisten elinten on vahvistettava asianmukaiset menettelyt, joilla varmistetaan alkuperätakuiden tarkkuus ja luotettavuus.
- 45 Direktiivin 2001/77 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan kyseisten alkuperätakuiden tarkoituksena, että alkuperätakuut ovat tarpeen vihreän sähkön kaupan helpottamiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi kuluttajia kohtaan, kun nämä valitsevat tällaisen sähkön ja uusiutumattomista energialähteistä tuotetun sähkön välillä. Kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa täsmennetään, että näiden alkuperätakuiden tarkoituksena on mahdollistaa se, että uusiutuvia energialähteitä käyttävät sähköntuottajat osoittavat, että niiden myymä sähkö on tuotettu uusiutuvista energialähteistä.
- 46 Direktiivin 2001/77 5 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi vastavuoroisesti tunnustettava alkuperätakuut yksinomaisena osoituksena kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista seikoista.
- 47 Tässä yhteydessä on todettava, että sopimusten, joiden tekemisestä Italian tasavallan ja kolmannen maan välillä säädetään ensimmäisessä riidanalaisessa kansallisessa säännöksessä, kaltaisten sopimusten tarkoituksena on juuri sen varmistaminen, että tämän kolmannen maan viranomaisten antamat alkuperätakuut tunnustetaan jäsenvaltioissa direktiivin 2001/77 5 artiklan säännösten nojalla annettujen alkuperätakuiden tavoin ja kyseisissä säännöksissä säädettyjä edellytyksiä vastaavien edellytysten täytyessä tämän jäsenvaltion kuluttajamarkkinoilla tässä direktiivissä tarkoitetuksi osoitukseksi kyseisestä kolmannesta maasta tuodun sähkön vihreydestä.
- 48 Tällainen sopimus on näin ollen omiaan laajentamaan direktiivin 2001/77 5 artiklassa perustetun, jäsenvaltioissa annettujen alkuperätakuiden sertifiointia koskevan erityisen yhdenmukaistetun järjestelmän soveltamisalaa siten, että siinä mahdollistetaan erityisesti se, että kolmansissa maissa annetuilla alkuperätakuilla on kyseisen jäsenvaltion sisäisillä sähkönkulutusmarkkinoilla asema, joka

vastaa asemaa, joka jäsenvaltioissa annetuilla alkuperätakuilla on erityisesti tämän tuomion 45 kohdassa mieleen palautetuissa erityisissä tarkoituksissa, jotka ovat kaupan helpottaminen ja avoimuuden lisääminen kuluttajia kohtaan.

- 49 Tästä seuraa, että tämän tyyppinen sopimus voi muuttaa direktiivin 2001/77 5 artiklaan sisältyvien yhteisten sääntöjen ulottuvuutta.
- 50 Siitä seikasta, että kolmannen maan viranomaisten sopimuksen, jonka tekemisestä säädetään ensimmäisessä riidanalaisessa kansallisessa säännöksessä, kaltaisen sopimuksen mukaisesti antamien alkuperätakuiden tarkoituksena on erityisesti se, että ne tunnustetaan vihreän sähkön kulutusta koskevan kansallisen tukijärjestelmän yhteydessä, mikä mahdollistaa sen, että niiden haltija vapautuu velvollisuudesta hankkia vihreitä sertifikaatteja, on toisaalta todettava seuraavaa.
- 51 Direktiivin 2001/77 4 artiklasta ja kyseisen direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleesta tosin ilmenee, että vaikka kyseisellä direktiivillä kannustetaan jäsenvaltioita ottamaan käyttöön tällaisia tukijärjestelmiä, sillä ei tehdä päätöstä näitä järjestelmiä koskevista yhteisön laajuisista puitteista (ks. tuomio IBV & Cie, C-195/12, EU:C:2013:598, 63 kohta).
- 52 Näin ollen tukijärjestelmien mahdollisista erilaisista muodoista on todettava, että direktiivin 2001/77 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa ainoastaan luetellaan niitä erityyppisiä toimenpiteitä, joita jäsenvaltiot yleensä tätä varten käyttävät, ja mainitaan vihreät todistukset, investointituet, verohelpotukset tai veronalennukset ja -palautukset sekä suoran hintatuen järjestelmät (ks. tuomio IBV & Cie, EU:C:2013:598, 64 kohta).
- 53 Kyseisen direktiivin 4 artiklaan ei myöskään sisälly erityisiä mainintoja niiden tukitoimenpiteiden sisällöstä, joita yhteisön lainsäätäjä näin ollen kannustaa toteuttamaan, lukuun ottamatta täsmennyksiä, joiden mukaan tällaiset toimenpiteet ovat omiaan edistämään EY 6 artiklassa ja EY 174 artiklan 1 kohdassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista (ks. tuomio IBV & Cie, EU:C:2013:598, 65 kohta).
- 54 Tästä seuraa erityisesti, että direktiivissä 2001/77 myönnetään jäsenvaltioille laaja harkintavalta sekä ottaa käyttöön että panna täytäntöön tällaisia tukijärjestelmiä (ks. vastaavasti tuomio IBV & Cie, EU:C:2013:598, 80 kohta).
- 55 On kuitenkin myös otettava huomioon se, että – kuten direktiivin 2001/77 1 artiklasta ilmenee – kyseisen direktiivin tarkoituksena on edistää uusiutuvien energialähteiden osuuden lisäämistä sähköntuotannossa sähkön sisämarkkinoilla. Kyseisen direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa korostetaan sitä, että uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia ei tällä hetkellä käytetä täysimääräisesti yhteisössä, ja tunnustetaan, että uusiutuvia energialähteitä on tuettava ensisijaisena toimenpiteenä, koska niiden käytöllä osaltaan edistetään ympäristönsuojelua ja kestävää kehitystä ja tällä voidaan lisäksi luoda paikkakunnalle työpaikkoja, tällä on myönteinen vaikutus sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja tämä osaltaan edistää toimitusvarmuutta ja mahdollistaa Kioton tavoitteiden nopeamman saavuttamisen.
- 56 Lisäksi direktiivin 2001/77 3 artiklan 1 ja 2 kohdasta, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteen kanssa, ilmenee, että jäsenvaltioiden on muun muassa vahvistettava tulevan vihreän sähkön kulutuksen ohjeelliset kansalliset tavoitteet ottamalla huomioon viitearvoina yhtäältä vihreän sähkön kotimainen tuotanto vuonna 1997 ja toisaalta vihreän sähkön prosenttiosuus sähkön bruttokulutuksesta vuosina 1997 ja 2010 ja että kyseinen osuus lasketaan jakamalla vihreän sähkön kotimainen tuotanto sähkön kotimaisella bruttokulutuksella (ks. tuomio Essent Belgium, C-204/12–C-208/12, EU:C:2014:2192, 67 kohta).

- 57 Tästä seuraa erityisesti, että direktiivin 2001/77 4 artiklassa tarkoitettujen sähkön tuottajien kansallisten tukijärjestelmien, joiden tarkoituksena on muun muassa auttaa jäsenvaltioita saavuttamaan ohjeelliset kansalliset tavoitteensa, on lähtökohtaisesti johdettava vihreän sähkön kotimaisen tuotannon lisääntymiseen (tuomio Essent Belgium, EU:C:2014:2192, 68 kohta).
- 58 Lisäksi direktiivin 2001/77 3 artiklan 4 kohdan toisesta luetelmakohdasta, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteen kanssa, ilmenee, että ohjeellisten kansallisten tavoitteiden on oltava johdonmukaisia yhteisön tason ohjeellisen kokonaistavoitteen kanssa.
- 59 Kuten komissio on väittänyt tässä yhteydessä, se, että jäsenvaltio tekee sopimuksen kolmannen maan kanssa mahdollistaakseen kyseisessä kolmannessa maassa tuotetun sähkön vihreyden huomioon ottamisen kansallisen tukijärjestelmän toiminnan yhteydessä, voi häiritä yhtäältä tämän tuomion 55 kohdassa mieleen palautettujen direktiivin 2001/77 tavoitteiden saavuttamista ja toisaalta jäsenvaltioilla olevan sen velvollisuuden noudattamista, joka koskee niiden vihreän sähkön tuotannon lisäämistä tavalla, jolla edistetään niille kyseisen direktiivin 3 artiklan mukaisesti asetettujen ohjeellisten kansallisten tavoitteiden saavuttamista, ja siten osallistumista yhteisön tason ohjeellisen kokonaistavoitteen saavuttamiseen.
- 60 Se, että jäsenvaltiot tekevät tällaisia sopimuksia ilman, että direktiivissä 2001/77 on annettu tähän mitään valtuutusta, on näin ollen omiaan haittaamaan kyseisellä direktiivillä perustetun järjestelmän moitteetonta toimintaa ja kyseisellä direktiivillä tavoiteltujen päämäärien saavuttamista.
- 61 Lisäksi – kuten tämän tuomion 33 kohdassa mieleen palautetusta oikeuskäytännöstä ilmenee – arvioinnissa, joka koskee sitä, kattavatko yhteisön säännöt jo suurelta osin alan, on erityisesti otettava huomioon kyseistä alaa koskevan yhteisön oikeuden nykytilan lisäksi sen kehitysnäkymät, jos ne ovat ennustettavissa tätä arviointia tehtäessä.
- 62 Tässä yhteydessä on korostettava sitä, että vaikka direktiivillä 2001/77 ei – kuten edellä on muistutettu – tehdä päätöstä uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä koskevia kansallisia tukijärjestelmiä koskevista yhteisön laajuisista puitteista, yhteisön lainsäätäjä on kuitenkin nimenomaisesti todennut tämän direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleessa ja 4 artiklan 2 kohdassa, että komission oli annettava viimeistään 27.10.2005 kertomus, joka perustui erilaisista kansallisista tukijärjestelmistä ja niiden soveltamisesta saatuun kokemukseen ja johon oli liitettävä tarvittaessa ehdotus yhteisön kehykseksi näistä uusiutuvista energialähteistä tuotettavan sähkön tukijärjestelmistä, ja täsmentänyt tässä yhteydessä erilaisia ominaisuuksia, jotka tällaisella kehyksellä oli oltava.
- 63 Ensimmäinen riidanalainen kansallinen säännös on annettu juuri sen ajanjakson aikana, jona komission oli tällä tavalla tarkasteltava kyseistä kokemusta tällaisen kertomuksen antamista varten ja sitä varten, että yhteisön lainsäätäjä antaa mahdollisesti tällaisen yhteisön kehyksen.
- 64 Tässä asiayhteydessä on myös huomautettava, että – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien toteaa – toisin kuin direktiivin 2001/77 voimassaolon aikana vallinneessa tilanteessa yhteisön lainsäätäjä on – kuten direktiivin 2001/77 korvanneen direktiivin 2009/28 johdanto-osan 37 ja 38 perustelukappaleesta ja 9 ja 10 artiklasta ilmenee – tämän uuden direktiivin yhteydessä erityisesti täsmentänyt edellytyksiä, joiden mukaan jäsenvaltio voi tarvittaessa ottaa kolmannessa maassa tuotetun ja kyseiseen jäsenvaltioon tuodun vihreän sähkön huomioon näiden valtioiden välillä aloitetun yhteistyön yhteydessä sen tälle jäsenvaltiolle kyseisessä direktiivissä asetetun sitovan tavoitteen saavuttamiseksi, joka koskee vihreän energian osuutta energian loppukulutuksesta.
- 65 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että EY:n perustamissopimusta on tulkittava siten, että kun direktiivin 2001/77 säännökset otetaan huomioon, yhteisöllä on yksinomainen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaiselle säännökselle.

Toinen kysymys

- 66 Kuten toisen kysymyksen sanamuodosta ilmenee, se koskee ensimmäisen kysymyksen tavoin SEUT 3 artiklan 2 kohdan ja SEUT 216 artiklan määräysten tulkintaa. Kuten tämän tuomion 24–28 kohdassa esitetyistä seikoista ilmenee, tämä kysymys on näin ollen – kun tämä sanamuoto otetaan huomioon – ymmärrettävä siten, että se koskee sitä, onko yhteisöllä vapaakauppasopimuksen olemassaolon vuoksi AETR-oikeuskäytännössä tarkoitettu yksinomaisen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaiselle säännökselle.
- 67 Koska ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta seuraa, että yhteisöllä on direktiivin 2001/77 olemassaolon vuoksi yksinomaisen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä tällaiselle kansalliselle säännökselle, ei ole enää tarpeen lausua ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tällä tavalla esittämästä toisesta kysymyksestä.

Kolmas kysymys

- 68 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko – kun direktiivin 2001/77 ja etenkin sen 5 artiklan säännösten olemassaolo otetaan huomioon – EY:n perustamissopimusta tulkittava siten, että yhteisöllä on AETR-oikeuskäytännössä tarkoitettu yksinomaisen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä sellaisen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen säännöksen antamiselle, jossa säädetään sellaisen vapautuksen myöntämisestä, joka koskee velvollisuutta hankkia vihreitä sertifikaatteja sen vuoksi, että kansallisille kuluttajamarkkinoille tuodaan kolmannesta maasta sähköä, sillä perusteella, että kansallinen sähköverkonhaltija ja tämän kolmannen maan vastaava paikallisviranomaisena ovat tehneet etukäteen sopimuksen, jossa määritellään sen sertifioimiseksi, että tällä tavalla tuotu sähkö on vihreää sähköä, tarvittavia selvityksiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt (jäljempänä toinen riidanalainen kansallinen säännös).
- 69 Tässä yhteydessä on tosin todettava, että kun unionin tuomioistuimen käytettävissä olevat tiedot otetaan huomioon, minkään seikan perusteella ei voida lähtökohtaisesti katsoa, että tällä tavalla suunnitellun kaltaisen sopimus, joka tehtäisiin kansallisen sähköverkonhaltijan ja kolmannen maan vastaavan elimen kaltaisten elinten välillä, voisi olla sopimus, jolla jäsenvaltio tekisi AETR-oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla tähän kolmanteen maahan nähden ”kansainvälisiä sitoumuksia”, jotka voisivat vaikuttaa haitallisesti yhteisön yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta. Kun nämä tiedot otetaan huomioon, ei ole etenkään ilmeistä, että tällainen sopimus on omiaan ilmaisemaan kyseisten valtioiden tahtoa sitoutua kansainvälisen oikeuden mukaisesti (ks. vastaavasti lausunto 1/13, EU:C:2014:2303, 39 kohta).
- 70 Käsiteltävän asian yhteydessä on kuitenkin muistutettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että jos ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annetun vastauksen perusteella vahvistuu, että ensimmäinen riidanalainen kansallinen säännös on jätettävä soveltamatta sillä perusteella, että sillä loukataan yhteisön yksinomaista ulkoista toimivaltaa, toista riidanalaisesta kansallisesta säännöstä on sovellettava pääasiassa.
- 71 Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että toisen riidanalaisen kansallisen säännöksen tavoite on samankaltainen kuin ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen tavoite. Toisella riidanalaisella kansallisella säännöksellä pyritään nimittäin ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen tavoin perustamaan rajat ylittäviä järjestelmiä, joiden tarkoituksena on osoittaa kolmannesta maasta tuodun ja Italian kuluttajamarkkinoille saatetun sähköön vihreys.
- 72 Vaikka kyseiset järjestelmät eivät ole enää – kuten ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen yhteydessä – kahden kansainvälisen oikeuden oikeussubjektin välillä tehdyn kansainvälisen sopimuksen, johon sovelletaan kansainvälistä oikeutta, välitön seuraus, on kuitenkin niin, että niiden

perustaminen tapahtuu sellaisen normatiivisen valtuutuksen nojalla, josta toisessa riidanalaisessa kansallisessa säännöksessä säädetään kansallisen sähköverkonhaltijan hyväksi siinä tarkoituksessa, että niistä neuvotellaan kyseisen kolmannen maan vastaavan paikallisviranomaisen kanssa.

- 73 Kuten julkisasiamies on myös todennut ratkaisuehdotuksensa 103 kohdassa, vilpittömän yhteistyön periaate, joka on vahvistettu EY 10 artiklassa, jonka määräykset on otettu muutettuina SEU 4 artiklan 3 kohtaan, on esteenä sille, että sen jälkeen, kun on tällä tavalla todettu, että ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltainen säännös on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, ja kun kansallinen tuomioistuin on tämän seurauksena jättänyt soveltamatta kyseisen säännöksen, sovelletaan sen sijasta kansallista säännöstä, joka toisen riidanalaisen kansallisen säännöksen tavoin vastaa keskeisiltä osin säännöstä, joka on tällä tavalla jätetty soveltamatta.
- 74 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että unionin oikeus on esteenä sille, että sen jälkeen, kun kansallinen tuomioistuin on jättänyt soveltamatta ensimmäisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaisen säännöksen sen takia, että kyseinen säännös ei ole unionin oikeuden mukainen, kyseinen tuomioistuin soveltaa sen sijasta toisen riidanalaisen kansallisen säännöksen kaltaista kansallista säännöstä, joka vastaa kyseistä säännöstä.

Neljäs kysymys

- 75 Kun otetaan huomioon kolmanteen kysymykseen annettu vastaus, neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 76 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **EY:n perustamissopimusta on tulkittava siten, että kun sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla 27.9.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/77/EY säännökset otetaan huomioon, Euroopan yhteisöllä on yksinomainen ulkoinen toimivalta, joka on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jossa säädetään sellaisen vapautuksen myöntämisestä, joka koskee velvollisuutta hankkia vihreitä sertifikaatteja sen vuoksi, että kansallisille kuluttajamarkkinoille tuodaan kolmannelta maasta sähköä, sillä perusteella, että kyseinen jäsenvaltio ja kyseinen kolmas maa ovat tehneet etukäteen sopimuksen, jonka nojalla tällä tavalla tuotu sähkö taataan uusiutuvista energialähteistä tuotetuksi kyseisen direktiivin 5 artiklassa säädettyjä yksityiskohtaisia sääntöjä vastaavien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.**
- 2) **Unionin oikeus on esteenä sille, että sen jälkeen, kun kansallinen tuomioistuin on jättänyt soveltamatta tämän tuomion tuomiolauselman 1 kohdassa tarkoitetun kaltaisen kansallisen säännöksen sen takia, että kyseinen säännös ei ole unionin oikeuden mukainen, kyseinen tuomioistuin soveltaa sen sijasta aikaisempaa kansallista säännöstä, joka vastaa kyseistä säännöstä ja jossa säädetään sellaisen vapautuksen myöntämisestä, joka koskee velvollisuutta hankkia vihreitä sertifikaatteja sen vuoksi, että kansallisille kuluttajamarkkinoille tuodaan kolmannelta maasta sähköä, sillä perusteella, että**

kansallinen sähköverkonhaltija ja tämän kolmannen maan vastaava paikallisviranomainen ovat tehneet etukäteen sopimuksen, jossa määritellään sen sertifiointiseksi, että tällä tavalla tuotu sähkö on uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, tarvittavia selvityksiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

Allekirjoitukset